

XXXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Humán
Tudományi Szekció

ABSZTRAKTKÖNYV

2019. április 24–26.

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Budapest, 2019

RÁCZ BALÁZS*rbv9601@gmail.com*

Levéltár

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Oborni Teréz**egyetemi docens, ELTE BTK***Nemesi birtokzálog a 17. századi Erdélyben**

A birtokzálog-zálogügyletek a kora újkorban a kötött földtulajdoni viszonyok miatt a nemesség számára alapvető készpénzhez jutási lehetőséget biztosítottak, s így meglehetősen gyakoriak voltak. A jogügyletről alkotott képünket azonban annak ellenére is a Hármaskönyvben leírtak határozzák meg, hogy annak betartására egyáltalán nem minden esetben került sor. Munkám során tehát a tényleges joggyakorlat feltárását tűztem ki célul levéltári források bevonásával, a konkrét zálogügyletek elemzése révén – természetesen összehasonlítva azt a Hármaskönyv, illetve a jogtörténeti szakirodalom megállapításaival –, a vizsgálatot azonban leszűkítve az Erdélyi Fejedelemség nemességére az 1606–1691 közötti időszakban.

A kutatás alapján megállapítható, hogy a zálogjog leírása, legalábbis a 17. századi Erdélyben, meglehetősen nehezen oldható meg általánosító szabályokkal, sok helyen kell utalnunk kivételekre, hiszen a kauteláris gyakorlat a szerződő feleknek változatos meg egyezési lehetőségeket biztosított. A források tanúsága szerint még az olyan széleskörű konszenzussal elfogadott megállapítások sem kezelhetők teljesen kritika nélkül, mint a zálogjog antichretikus jellege, a közbecsű érték megállapítása ősi birtok esetén, a hiteles helyi bevallás és a beiktatás szükségessége, illetve a zálogba adás maximális időtartama. Az ügylet leírására alapvetően két *terminus technicus* használatos: *impignoratio* és *inscriptio*. Ez utóbbi fogalom használata a szakirodalomban azonban közel sem egységes, ami a források tükrében egyáltalán nem is meglepő. A szó jelentéstartalma ugyanis a Hármaskönyvben szereplőhöz képest a 17. századi Erdélyben nagyban módosult, s egyaránt jelentette a fejedelem zálogcím alatti adományát, illetve a magánszemélyek kifejezetten kölcsönügylet nélkül tett ideiglenes adományát is.

A magánszemélyek egymás közötti zálogügyleteinek, illetve a fejedelem zálogcím alatti adományázási gyakorlatát összegezve lehetőség adódott a felek motivációi mellett a szerződéskötés és a kiváltás folyamatának feltárására is.

Ez az elemzés csupán a kutatás első, alapvetően jogtörténeti megközelítésű fázisa, amely új eredményei révén elengedhetetlen a munka folytatásához elsősorban a kérdés társadalomtörténeti vetületei irányába, ugyanakkor a vizsgálat kibővíthető a fiskális birtokpolitika, illetve más magánjogi kérdések hasonló szisztematikus kutatásának irányába egyaránt.